

ALLOCHTONEN BELOOND: ETNOSTRATIFICATIE OP DE LOONMARKT

Hoofdstuk 9

*Sara Vertommen, Albert Martens
Centrum voor Sociologisch Onderzoek, K.U.Leuven*

In hoofdstuk 7 werd uitvoerig de achtergestelde socio-economische positie van allochtonen belicht en in hoofdstuk 8 werd de werkzoekende populatie en de moeizame integratie van allochtonen op de arbeidsmarkt in kaart gebracht. In dit hoofdstuk willen we dieper ingaan op een aspect van de achterstelling van allochtonen die een loontrekkende job hebben. Verhoeven (2000) stelde reeds vast dat er sprake is van een etnostratificatie op de arbeidsmarkt: allochtonen komen vaker dan autochtonen terecht in sectoren en banen met een hoge werkonzekerheid en slechte arbeidsvoorwaarden en -omstandigheden. In het Jaarboek van vorig jaar (Tratsaert, 2004) werd de sectorverdeling van allochtonen geanalyseerd, waarbij aandacht werd geschonken aan het verschil tussen allochtonen met een vreemde nationaliteit en allochtonen met de Belgische nationaliteit. Wij belichten hier in detail het belangrijkste aspect van de arbeidsvoorwaarden: het loon. We brengen het gemiddeld dagloon en de dagloonverdeling voor de verschillende groepen nieuwe en niet-Belgen in kaart en we brengen voor de zwakste groepen op de loonmarkt de variabelen leeftijd en geslacht in rekening. Een regressieanalyse test in een laatste stap de gevonden loonverschillen onder controle van een aantal variabelen.

1 De onderzoekspopulatie

Voor de analyse wordt gebruik gemaakt van gegevens van de Rijksdienst voor Sociale Zekerheid, de Rijksdienst Sociale Zekerheid Plaatselijke en Provinciale Overheden en het Rijksregister. De datakoppeling werd door de Kruispuntbank Sociale Zekerheid (KSZ) gedaan.

De onderzoekspopulatie situeert zich in Vlaanderen, telt 124 480 personen en bestaat uit drie subpopulaties, met name autochtone Belgen, allochtone Belgen en vreemdelingen.¹ Autoch-

¹ Voor een overzicht van de methodologie en gedetailleerd cijfermateriaal dat wordt gebruikt in dit hoofdstuk verwijzen we naar www.steunpuntwav.be, publicaties.

tone Belgen zijn personen met de Belgische nationaliteit die nooit een andere nationaliteit hebben gehad. Allochtone of nieuwe Belgen (NB) bezitten de Belgische nationaliteit maar hadden eerst een vreemde nationaliteit. Vreemdelingen of niet-Belgen (V) bezitten een vreemde nationaliteit. De onderzoekspopulatie bestaat uit:

1. 50% van alle allochtone of nieuwe Belgen in Vlaanderen die op 30 juni 2001 in loondienst werken en tussen de 18 en 55 jaar oud zijn, gestratificeerd naar regio, geslacht en leeftijd.
2. alle vreemdelingen of niet-Belgen in Vlaanderen die op 30 juni 2001 in loondienst werken en tussen de 18 en 55 jaar oud zijn.
3. een steekproef van 2000 autochtone Belgen per Vlaams arrondissement die op 30 juni 2001 in loondienst werken en tussen de 18 en 55 jaar oud zijn, gestratificeerd naar geslacht, leeftijd en arbeidssituatie.

In tabel 9.1 wordt de onderzoekspopulatie in kaart gebracht. We tellen 39 535 autochtone Belgen, 25 974 nieuwe Belgen en 58 971 vreemdelingen. Het valt meteen op dat de verhouding nieuwe Belgen (NB)-vreemdelingen (V) verschilt voor de diverse herkomstgroepen. Marokkanen, Turken en Sub-Sahara-Afrikanen verwerven in veel grotere mate de Belgische nationaliteit dan personen afkomstig uit Europa (de buurlanden, Zuid-Europa en Italië).

Noord- en West-Europeanen zijn in Vlaanderen zowel bij de nieuwe als bij de niet-Belgen de grootste groep; bij de nieuwe Belgen gevolgd door Marokkanen en Turken en bij de vreemdelingen door Italianen en Zuid-Europeanen. Oost-Europeanen, Aziaten en Sub-Sahara-Afrikanen zijn telkens de kleinste herkomstgroepen.

Tabel 9.1

Onderzoekspopulatie en totale loontrekkende bevolking (18-55 jaar) naar herkomst (Vlaams Gewest; juni 2001)

Herkomst	Onderzoekspopulatie (n)	Totale bevolking (n)	Verhouding AB/V in totale bevolking
België	39 535	1 839 857	-
Noord- en West-Europa (NB)	6 628	13 256	0.57
Noord- en West-Europa (V)	23 095	23 095	
Italië (NB)	2 309	4 618	0.58
Italië (V)	7 925	7 925	
Zuid-Europa (NB)	1 196	2 392	0.38
Zuid-Europa (V)	6 360	6 360	
Oost-Europa (NB)	1 827	3 654	1.12
Oost-Europa (V)	3 252	3 252	
Marokko (NB)	4 334	8 668	1.42
Marokko (V)	6 110	6 110	
Turkije (NB)	4 316	8 632	1.85
Turkije (V)	4 669	4 669	
Sub-Sahara-Afrika ² (NB)	1 642	3 284	1.20
Sub-Sahara-Afrika (V)	2 730	2 730	
Azië (NB)	1 627	3 254	1.07
Azië (V)	3 029	3 029	
Andere (NB)	2 095	4 190	2.32
Andere (V)	1 801	1 801	
Totaal (NB)	25 974	51 948	0.88
Totaal (V)	58 971	58 971	
Totaal	124 480	1 950 776	-

(NB) staat voor Nieuwe Belgen; (V) staat voor Vreemdelingen

Bron: Datawarehouse Arbeidsmarkt bij de KSZ (Bewerking CESO)

2 *Wie verdient beter?*

In deze paragraaf gaan we na hoeveel het gemiddeld dagloon voor de verschillende herkomstgroepen bedraagt, in welke mate dit dagloon gespreid is en hoe de groepen nieuwe en niet-Belgen zich verhouden tot de autochtone Belgen.

2 Onder Sub-Sahara-Afrika verstaan we het Afrikaanse continent uitgezonderd Marokko.

Aangezien loongegevens schaars zijn en de beschikbare bronnen onvolledig, gebruiken we een ruwe maat die de RSZ aanbrengt, namelijk het gemiddeld dagloon. Dit wordt berekend op basis van de bruto bezoldiging die als basis dient voor de sociale zekerheidsbijdragen en waarbij gecorrigeerd wordt voor deeltijdarbeid. Alleen de bezoldigingen die rechtstreeks verband houden met de arbeidsprestaties worden in rekening gebracht en dus niet dubbel vakantiegeld, premies, winstdeelname, enz. De variabele dagloon is ingedeeld in 36 loonklassen met elk een range van vijf euro.

2.1 ■■ *De gemiddelde dagloonklasse*

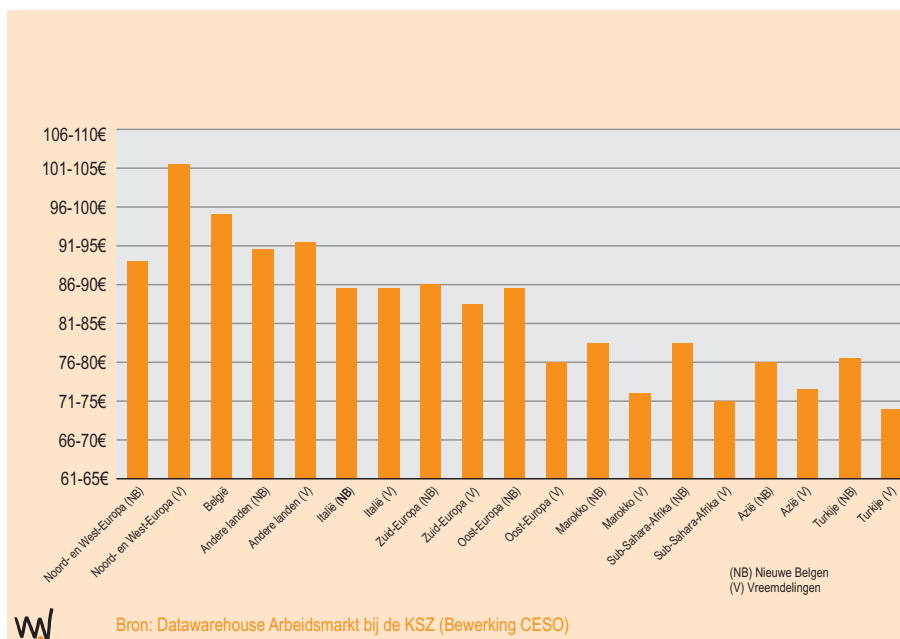
De gemiddelde autochtone Belg verdient tussen de 91 en 95 euro per dag, bij de nieuwe Belgen ligt dit tussen de 81 en 85 euro en de vreemdelingen bevinden zich tussen de bovenstaande populaties met een gemiddeld dagloon tussen de 86 en 90 euro. De nieuwe Belgen schijnen dus gemiddeld minder te verdienen dan de niet-Belgen. Wanneer echter de gemiddelde dagloonklasse per herkomstgroep berekend wordt (figuur 9.1)³, zien we dat met uitzondering van de Noord- en West-Europeanen de gemiddelde nieuwe Belg méér verdient dan de gemiddelde niet-Belg. De groep niet-Belgen van Noord- en West-Europese afkomst trekt omwille van hun grote aandeel het gemiddelde dagloon van de totale populatie niet-Belgen naar boven. Zonder de Noord- en West-Europeanen daalt het gemiddeld dagloon van de vreemdelingen dan ook tot 75-80 euro per dag, wat lager is dan dat van de nieuwe Belgen (81-85 euro).

Turken verdienen gemiddeld het minst, gevolgd door Aziaten, Sub-Sahara-Afrikanen en Marokkanen. De loonspreiding (of range tussen minimum- en maximumloon) binnen deze groepen is, in vergelijking met de andere herkomstgroepen, eveneens kleiner. Noord- en West-Europese vreemdelingen bevinden zich als enige herkomstgroep in een hogere gemiddelde dagloonklasse dan de autochtone Belgen, hun Belgische herkomstgenoten daarentegen verdienen gemiddeld minder. De gemiddelde loonklasse van Zuid-Europeanen en Italianen (80-90 euro) situeert zich tussen de bovenstaande groepen.

3 De herkomstgroepen zijn gerangschikt van hoogste naar laagste gemiddelde dagloonklasse. Binnen elke herkomstgroep wordt de gemiddelde dagloonklasse van nieuwe en niet-Belgen als basis genomen voor de rangorde naar herkomst. Deze rangorde wordt in volgende figuren behouden.

Figuur 9.1

Gemiddelde dagloonklasse naar herkomst (Vlaams Gewest; juni 2001)

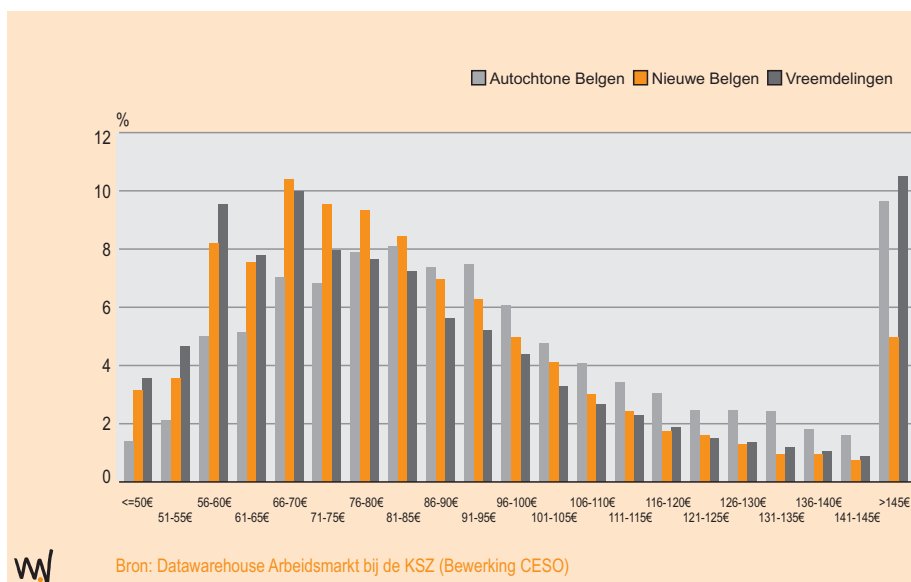
2.2 ■ ■ Dagloonklasseverdeling

Figuur 9.2 geeft de dagloonklasseverdeling voor de populaties autochtone, nieuwe en niet-Belgen weer. Omwille van kleine aandelen loontrekkenden in de laagste en hoogste loonklassen zijn deze samengevoegd.

De drie populaties verdelen zich op een verschillende manier over de loonklassen. Meer dan een derde van de niet-Belgen (donkergrijze balkjes) verdient gemiddeld tussen 56 en 75 euro per dag, de nieuwe Belgen (oranje balkjes) zijn het sterkst geconcentreerd in de klassen van 66 tot 85 euro en bij de autochtone Belgen (lichtgrijze balkjes) tenslotte zijn de klassen van 76 tot 95 euro het dichtst bevolkt. Autochtone Belgen zijn ondervertegenwoordigd in de lagere dagloonklassen en oververtegenwoordigd in de hogere, terwijl voor de allochtone en niet-Belgen het omgekeerde geldt. Bij het bekijken van de verhouding nieuwe Belgen en vreemdelingen merken we drie golven op: in de lagere looncategorieën domineren de niet-Belgen, in de middenklassen zijn de nieuwe Belgen sterker aanwezig en in de hogere dagloonklassen zijn hun aandelen ongeveer even groot.

Figuur 9.2

Verdeling van de onderzoekspopulatie naar herkomst en dagloonklasse (detail) (Vlaams Gewest; juni 2001)

De hoogste klasse (>145 euro) vormt echter een uitzondering op al deze bevindingen met een grote aanwezigheid vreemdelingen: bijna 10% van de vreemdelingen bevindt zich in deze klasse, tegenover 9% van de autochtone Belgen. Wanneer de vreemdelingen in deze klasse onder de loep worden genomen, blijkt meer dan 75% van de personen afkomstig te zijn van Noord- en West-Europa en is het aandeel Marokkanen (0,9%), Turken (0,6%) en Sub-Sahara-Afrikanen (1,6%) verwaarloosbaar. Noord- en West-Europeanen zijn vermoedelijk in grotere mate tewerkgesteld in grote en/of internationale ondernemingen, in een gunstig statuut en/of op een hoger functieniveau. Zonder deze groep zien we de vertegenwoordiging van vreemdelingen in de hoogste loonklasse halveren tot 5%, terwijl hun concentratie in de lagere loonklassen vergroot.

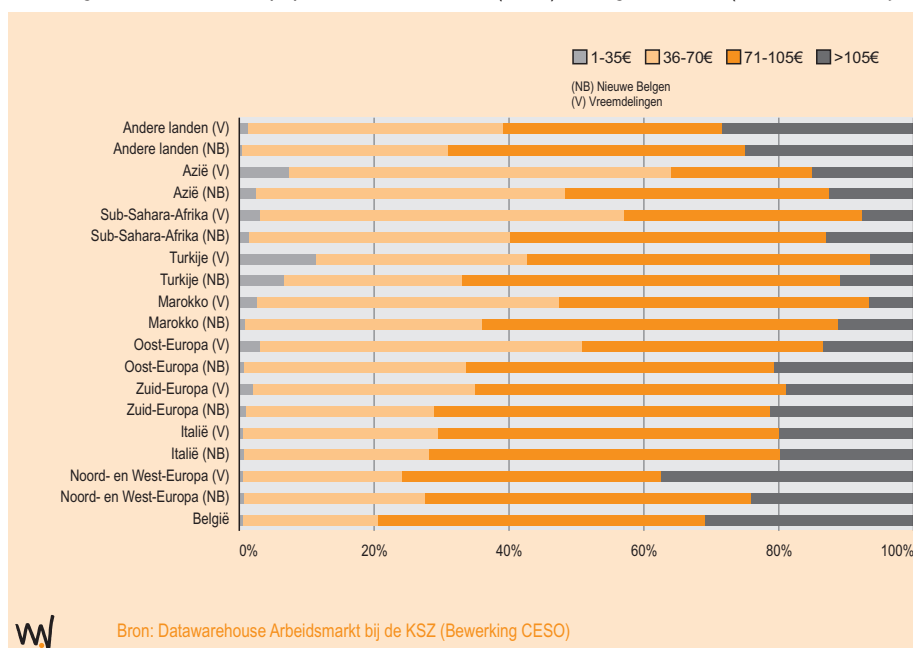
In een volgende stap bekijken we de dagloonverdeling voor elke herkomstgroep apart. We gebruiken de autochtone Belgen als referentiegroep en reduceren het aantal loonklassen tot vier: 1-35 euro, 36-70 euro, 71-105 euro, >105 euro.

In figuur 9.3 zien we een zeer klein aandeel 'laagverdieners' bij de autochtone Belgen, de Noord- en West-Europeanen, de Italianen en de Belgen van Zuid- en Oost-Europese en Marokkaanse afkomst. Turken bevinden zich daarentegen in een zeer bedroevende situatie: hun aanwezigheid in de laagste loonklasse bedraagt voor de nieuwe Belgen 6,7% en voor de niet-Belgen maar liefst 11,4%. Ook bij de Aziatische vreemdelingen zien we een groter aandeel laagverdieners (7,46%).

Hoewel Marokkaanse, Sub-Sahara-Afrikaanse, Zuid- en Oost-Europese vreemdelingen en Aziatische nieuwe Belgen minder sterk oververtegenwoordigd zijn in de laagste loonklasse, is hun aanwezigheid in de loonklasse van 36 tot 70 euro significant groter dan deze van de andere herkomstsgroepen. Ook de niet-Belgische Aziaten en Afrikanen bevinden zich in grote mate in deze loonklasse.

Figuur 9.3

Verdeling van de onderzoekspopulatie naar herkomst (detail) en dagloonklasse (Vlaams Gewest; juni 2001)

In de klasse >105 euro zijn drie clusters van groepen zichtbaar. Bij de autochtone Belgen en de Noord- en West-Europese vreemdelingen bevindt ongeveer vier op tien loontrekkenden zich in de hoogste loonklasse. Een tweede cluster bestaat uit de Italianen, de Zuid-Europeanen en nieuwe Belgen van Noord-, West- en Oost-Europese herkomst waar een op de vijf loontrekkenden een 'grootverdiener' is. In de derde cluster, met name de Oost-Europese niet-Belgen, de Marokkanen, de Turken en de Sub-Sahara-Afrikanen, behoort gemiddeld slechts een op de tien loontrekkenden tot de hoogste loonklasse. De Aziaten bevinden zich tussen cluster twee en drie. Ze nemen door hun sterke oververtegenwoordiging bij de laagverdieners maar relatief sterke aanwezigheid bij de grootverdieners een aparte plaats in.

Niet-Belgen doen het over het algemeen slechter dan nieuwe Belgen. Een langere verblijfsduur in het land, een betere kennis van de landsta(a)l(en) en de Vlaamse/Belgische cultuur, een hoger

onderwijsniveau en het verwerven van de Belgische nationaliteit zijn factoren die deze gunstige arbeidsmarktpositie zouden kunnen verklaren. In de laagste loonklasse is het aandeel niet-Belgen voor de meeste herkomstgroepen minstens dubbel zo groot als het aandeel nieuwe Belgen. Bij de grootverdieners zijn de verschillen tussen nieuwe en niet-Belgen echter kleiner, vooral bij de Italianen en Zuid-Europeanen. Aziatische en Noord- en West-Europese vreemdelingen zijn er zelfs sterker aanwezig dan hun Belgische herkomstgenoten.

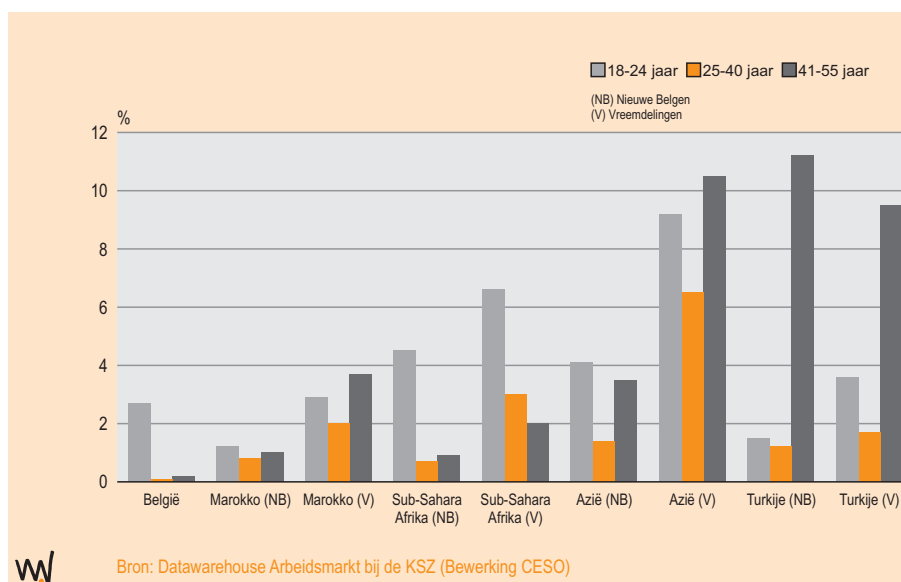
2.3 ■ ■ Laag- en grootverdieners naar geslacht en leeftijd

De hoogte van het loon varieert sterk naar geslacht en leeftijd. Het gemiddeld dagloon van vrouwen en jongeren ligt lager dan dat van mannen en ouderen. Voor de zichtbaar zwakkere herkomstgroepen op de loonmarkt (meer bepaald Turken, Marokkanen, Sub-Sahara-Afrikanen en Aziaten) brengen we daarom beide variabelen in rekening.

In de laagste loonklasse (1-35 euro) merken we op dat de herkomstrangorde van figuur 9.1 goed behouden blijft, namelijk Marokkanen in de relatief sterkste en Turken in de zwakste positie (figuur 9.4). Niet-Belgen blijken voor alle groepen in sterkere mate oververtegenwoordigd dan hun Belgische herkomstgenoten bij de laagverdieners.

Figuur 9.4

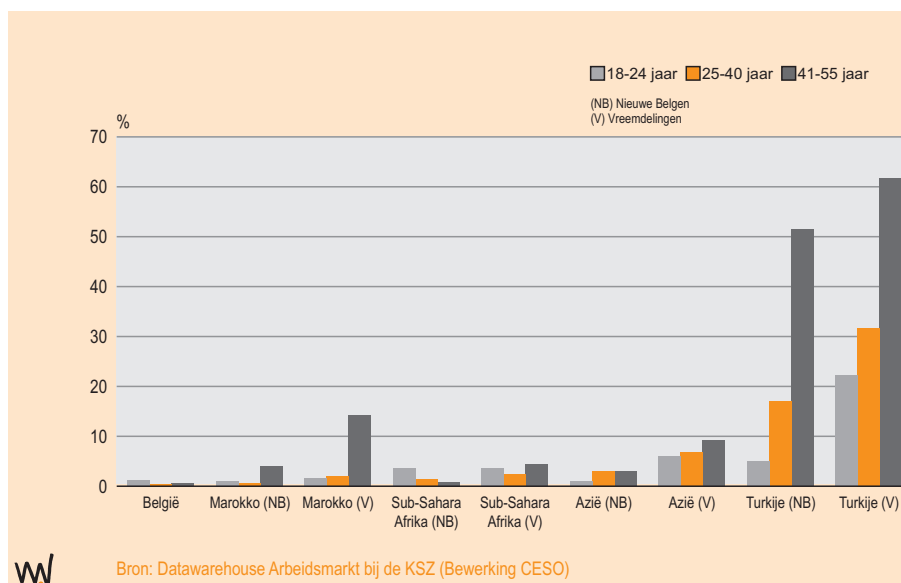
Aandeel mannen naar herkomst en leeftijd in de laagste loonklasse (Vlaams Gewest; juni 2001)

Bij de jongste groep (18-24 jaar) mannen zien we dat de verschillen met de autochtone Belgen binnen de perken blijven, alleen de jonge Aziaten (9,2%) en Sub-Sahara-Afrikanen (6,6%) schieten eruit. Jonge Belgen van Turkse (1,5%) en Marokkaanse (1,2%) afkomst zijn zelfs minder sterk aanwezig dan de autochtone mannen (2,7%). Hetzelfde geldt grosso modo voor de 25-40-jarigen: de vreemdelingen van Aziatische, Afrikaanse en in mindere mate Marokkaanse afkomst zijn sterk vertegenwoordigd ten opzichte van de autochtonen. Bij de oudste groep zien we vooral een sterke oververtegenwoordiging van de loontrekkenden met Turkse roots en de vreemdelingen uit Azië. Aziaten zijn dus in grote getale aanwezig bij de laagverdieners. De belangrijkste sectoren van tewerkstelling voor deze groep zijn dan ook sectoren waar de gemiddelde lonen relatief laag liggen, met name horeca, landbouw, kleinhandel en de interimsector.

Figuur 9.5

Aandeel vrouwen naar herkomst en leeftijd in de laagste loonklasse (Vlaams Gewest; juni 2001)

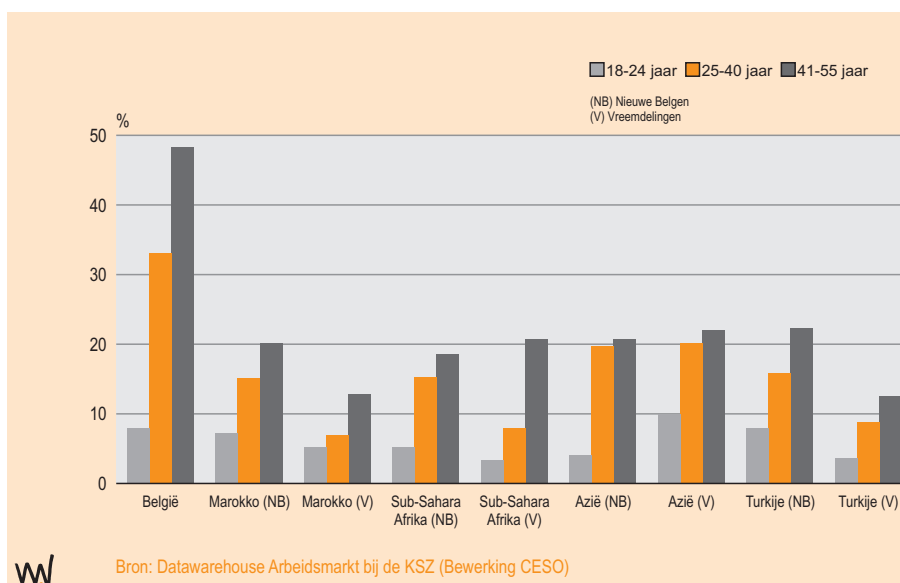

Ook voor de jonge vrouwen is de vertegenwoordiging in de laagste loonklasse voor de verschillende groepen eerder gelijk. Enkel de vrouwen met de Turkse nationaliteit springen in het oog met twee op de tien loontrekkenden bij de laagverdieners. In de midden- en oudste leeftijdsgroep wordt deze Turkse oververtegenwoordiging zelfs nog veel groter en komen ook de Turkse vrouwen met de Belgische nationaliteit sterk opzetten: maar liefst zes op de tien niet-Belgische en vijf op de tien Belgische loontrekkende vrouwen van Turkse afkomst zitten in de laagste loonklasse. Een belangrijke verklaring hiervoor is dat een groot aandeel Turkse oudere loontrek-

kende vrouwen in de landbouw tewerkgesteld is (voor de niet-Belgen is dit 70%, voor de nieuwe Belgen 55%).

Figuur 9.6

Aandeel mannen naar herkomst en leeftijd in de hoogste loonklasse (Vlaams Gewest; juni 2001)

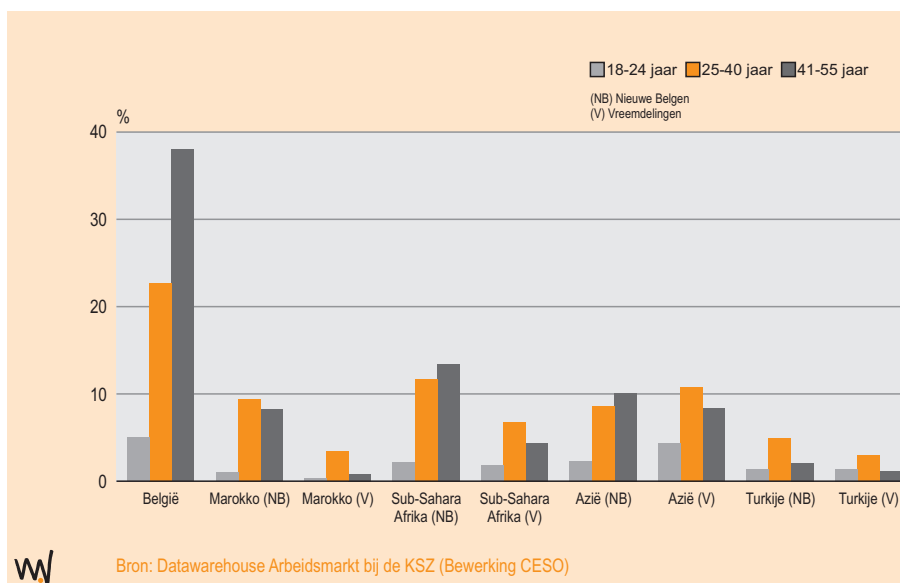
Jonge Belgische mannen van Marokkaanse en Turkse afkomst blijken in de hoogste loonklasse (>105 euro) quasi even sterk vertegenwoordigd als de jonge autochtone Belgen (figuur 9.6). Een significant aandeel van hen werkt in sectoren met hoge gemiddelde daglonen: 35% van de jonge Belgen van Marokkaanse origine werkt in de chemische nijverheid en de metallurgie, bij de jonge nieuwe Belgen van Turkse afkomst werkt 45% in de automobiel- en chemische nijverheid. Naarmate de leeftijd stijgt, daalt hun aanwezigheid echter in de hoogste loonklassen en -sectoren. De jongste groep vreemdelingen van Aziatische origine zijn eveneens sterk aanwezig bij de grootverdieners. Ook zij zijn terug te vinden in hoge loonsectoren, namelijk informatica en advies en bijstand aan de bedrijfswereld.

Bij de autochtone Belgen stijgt het dagloon lineair met leeftijd. Het aandeel oudere grootverdieners is zes tot acht maal groter dan dat van de jongeren. Bij de nieuwe en niet-Belgen zien we eenzelfde tendens, weliswaar minder uitgesproken. Leeftijd (of anciënniteit) blijkt bij deze groepen dus een minder belangrijke rol te spelen in de loonvorming. We zien zelfs dat 25- tot 40-jarige vrouwen vaker in de hoogste loonklasse zitten dan hun oudere collega's. Met de vrouwen

van Marokkaanse en Turkse origine is het zeer pover gesteld. Ze zijn dan ook voornamelijk tewerkgesteld in sectoren zoals industriële reiniging, horeca en landbouw.

Figuur 9.7

Aandeel vrouwen naar herkomst en leeftijd in de hoogste loonklasse (Vlaams Gewest; juni 2001)

Samenvattend kunnen we stellen dat nieuwe Belgen en vreemdelingen met uitzondering van de Noord- en West-Europeanen oververtegenwoordigd zijn in de laagste dagloonklasse en ondervertegenwoordigd in de hoogste. De nieuwe Belgen doen het gemiddeld wel beter dan hun niet-Belgische herkomstgenoten. Enkel bij de jongeren zijn de verschillen beperkt.

Turken bevinden zich over het algemeen in de slechtste positie, gevolgd door de Sub-Sahara-Afrikanen en de Marokkanen. De Noord- en West-Europeanen en Belgen hebben de meest gunstige loonverdeling. Italianen, Zuid- en Oost-Europeanen bevinden zich systematisch tussen de clusters van slechtst en best verdienende herkomstgroepen. De situatie van de Aziaten is ambivalent doordat ze zowel in de laagste (ouderen) als in de hoogste klasse (jongeren) oververtegenwoordigd zijn. In een volgend deel gaan we verder dan bovenstaande beschrijvende statistieken en trachten we de loonsverschillen te verklaren op basis van een lineaire regressie.

3 *Het herkomsteffect onder de loep*

In wat voorafging, bleek dat de dagloonklasseverdeling varieert naargelang de leeftijdsgroep en het geslacht. In deze paragraaf gaan we na in hoeverre herkomst een unieke invloed heeft op het gemiddeld dagloon. Hiervoor wordt de invloed van herkomst bekeken onder controle van enkele andere kenmerken die een mogelijk effect hebben op loon. Sels en Overlaet (1999) testten in een onderzoek op basis van de Vacature Salarisenquête de bijdrage van een resem persoons-, functie- en bedrijfsgebonden kenmerken. Wij beperken ons tot de variabelen aanwezig in de databank en nemen herkomst, geslacht, leeftijd, statuut van de werknemer, sector van tewerkstelling, bedrijfsgrootte en woonplaats als onafhankelijke variabelen in een regressie op. Voor elk van deze determinanten wordt nagegaan of ze een al dan niet betekenisvolle invloed hebben op de afhankelijke variabele dagloon. De geschatte specificatie is dus de volgende:

$$\text{Dagloon} = a + x.\text{geslacht} + y.\text{leeftijd} + w.\text{herkomst} + z.\text{statuut} \\ + v.\text{sector} + q.\text{bedrijfsgrootte} + p.\text{woonplaats}$$

De zeven onafhankelijke variabelen verklaren 50% van de totale variantie in dagloonhoogte (R^2). Ondanks de afwezigheid van belangrijke determinanten als opleidingsniveau en werkervaring⁴ verklaart dit model dus de helft van de dagloonverschillen. De uniekheidsindex geeft het percentage variantie weer dat door één gegeven variabele verklaard wordt bovenop de variantie verklaard door de overige determinanten.⁵ De index meet dus de belangrijkheid van een variabele als een voorspeller van dagloonhoogte; hoe hoger de waarde, des te groter zijn voorspellen-de kracht. De indexen worden als volgt gerangordend:

1. sector van tewerkstelling: 9,7%
2. statuut van de werknemer: 7,9%
3. leeftijd: 3,2%
4. geslacht: 3,2%
5. bedrijfsgrootte: 2,1%
6. herkomst: 1,1%
7. woonplaats: 0,5%

Sector en statuut hebben, niet verwonderlijk, de grootste verklarende waarde, gevolgd door leeftijd en geslacht. De unieke bijdrage van herkomst bedraagt 1,1%. Deze waarde is relatief klein

4 Bij Sels en Overlaet staan werkervaring en diplomanevel respectievelijk op plaats 1 en 2 in de determinantenhiërarchie (Sels & Overlaet, 1999). De variabelen zijn hier niet opgenomen omdat ze niet aanwezig zijn in de geraadpleegde databank van de Kruispuntbank Sociale Zekerheid Arbeidsmarkt.

5 Uniekheidsindex ($\text{var}X$) = R^2 (alle variabelen) - R^2 (alle variabelen - $\text{var}X$).

maar bewijst dat herkomst, los van de andere opgenomen variabelen, een invloed heeft op de dagloonhoogte. De som van deze indexen is echter lang niet gelijk aan het totaal percentage verklaarde variantie (50%). Hoewel de correlaties tussen de verschillende variabelen niet significant zijn, wijst dit op samenstellings- en interactie-effecten tussen de onafhankelijke variabelen.

Tabel 9.2

Regressiecoëfficiënten met dagloon als afhankelijke variabele (Vlaams Gewest; juni 2001)

	Gestand. coëfficiënt β	Chi square	Niet-gestand. coëfficiënt
Intercept	0	190.44	22.70***
Herkomst (Belgen)			
Marokko (V)	-0.053	-22.55	-1.65***
Sub-Sahara-Afrika (V)	-0.049	-23.05	-2.27***
Zuid-Europa (V)	-0.043	-18.89	-1.32***
Italië (V)	-0.042	-17.69	-1.17***
Marokko (NB)	-0.041	-18.58	-1.50***
Turkije (V)	-0.039	-17.35	-1.40***
Sub-Sahara-Afrika (NB)	-0.032	-15.71	-1.92***
Azië (V)	-0.029	-13.20	-1.24***
Turkije (NB)	-0.028	-12.79	-1.05***
Azië (NB)	-0.028	-13.86	-1.70***
Oost-Europa (V)	-0.027	-12.81	-1.16***
Italië (NB)	-0.019	-9.70	-0.96***
Zuid-Europa (NB)	-0.019	-9.07	-1.29***
Oost-Europa (NB)	-0.016	-7.98	-0.93***
Noord West Europa (NB)	-0.011	-5.41	-0.35***
Ander (NB)	-0.010	-4.74	-0.52***
Andere (V)	0.00069	-0.33	-0.04 (n.s.)
Noord West Europa (V)	+0.037	14.74	0.65***
Geslacht (man)			
Vrouw	-0.206	-89.67	-2.87***
Leeftijd	0.193	90.37	0.72***
Statuut (bediende)			
Arbeider	-0.403	-140.49	-5.48***
Ambtenaar	-0.018	-5.61	-0.42***
Bedrijfsgrootte	0.195	72.61	0.85***

(NB) staat voor Nieuwe Belgen; (V) staat voor Vreemdelingen

* De gestandaardiseerde herkomstcoëfficiënten zijn gerangschikt van groot naar klein

*** significantieniveau <0.05

Bron: Datawarehouse Arbeidsmarkt bij de KSZ (Bewerking CESO)

Tabel 9.2 geeft de coëfficiënten per determinant weer.⁶ Zoals verwacht hebben de vrouwen een lager dagloon ($\beta = -0.206$) dan de mannen. Arbeiders ($\beta = -0.403$) en de ambtenaren ($\beta = -0.018$) verdienen minder dan bedienden en leeftijd ($\beta = +0.193$) en bedrijfsgrootte ($\beta = +0.195$) hebben een positief effect op gemiddeld dagloon; hoe ouder de werknemer of hoe groter het bedrijf, des te meer men gemiddeld verdient. Bij de variabele herkomst worden de autochtone Belgen als referentiegroep gebruikt. De gestandaardiseerde coëfficiënten zijn relatief klein maar tevens op één uitzondering (andere niet-Belgen) na allemaal significant. Onder controle van geslacht, leeftijd, statuut, bedrijfsgrootte, sector en woonplaats hebben alleen de niet-Belgen uit Noord- en West-Europa een dagloon dat hoger ligt dan dat van de autochtone Belgen ($\beta = 0.037$). De niet-Belgen van Marokkaanse, Sub-Sahara-Afrikaanse en Zuid-Europese herkomst verdienen het minst. Vreemdelingen blijken zich voor elke herkomstgroep in een slechtere positie te bevinden dan de allochtone Belgen, met uitzondering van de Noord- en West-Europeanen.

Hoewel de Turken gemiddeld het minst verdienen (figuur 9.2), zijn ze in tabel 9.2 pas op de zesde plaats terug te vinden, boven Marokkanen, Sub-Sahara-Afrikanen en zelfs vreemdelingen afkomstig uit Italië en Zuid-Europa. Het gaat hier wel te verstaan om het unieke effect van herkomst onder controle van belangrijke variabelen zoals sector van tewerkstelling en statuut. Turken werken in zeer grote mate in lage loonsectoren (meer bepaald landbouw, bouw, interim-sector en industriële reiniging)⁷ en 80% van de Turkse loontrekkenden heeft een arbeidersstatuut. Ondanks deze controle hebben ze nog steeds een dagloon dat gevoelig lager ligt dan dat van de autochtone Belgen. Wanneer we bij wijze van proef de variabelen sector van tewerkstelling en statuut van de werknemer niet onder controle houden, verandert de positie van de Turken en komen ze op een tweede plaats te staan, na de niet-Belgen van Marokkaanse afkomst.

De belangrijkste vaststellingen zijn dus dat autochtone Belgen (met uitzondering van diegene met een Noord- en West-Europese nationaliteit) ceteris paribus een hoger dagloon hebben dan de verschillende groepen nieuwe en niet-Belgen en dat nieuwe Belgen het beter doen dan hun niet-Belgische herkomstgenoten.

6 De variabelen sector en woonplaats zijn eveneens opgenomen maar omwille van overzichtelijkheid worden deze coëfficiënten in bijlage opgenomen.

7 In de regressietabel in bijlage zie je dat deze sectoren zeer laag scoren ten opzichte van de referentiesector 'chemische nijverheid'.

4 *Besluit*

Concluderend kunnen we stellen dat de diversiteit binnen de populaties vreemdelingen en allochtone Belgen zeer groot is. De categorieën vreemdeling en allochtone Belg blijken met andere woorden te hybride. Een opsplitsing naar herkomst is bijgevolg noodzakelijk om de variatie tussen en binnen de populaties nieuwe en niet-Belgen aan het licht te brengen. Het beschikbare statistische databestand bevat de variabele herkomst en kan op die manier een zorgvuldige beschrijving maken van de arbeidsmarkttoestand van de Belgen en de verschillende herkomstgroepen nieuwe en niet-Belgen.

Niet iedereen blijkt dezelfde kansen te hebben op de arbeidsmarkt. Reeds in voorgaand onderzoek (Martens et al., 2005; Vertommen et al., 2005; Verhoeven, 2000; Tratsaert, 2004) werd de hypothese betreffende etnostratificatie van de arbeidsmarkt naar voor gebracht en bevestigd. Marokkanen, Sub-Sahara-Afrikanen en Turken zijn oververtegenwoordigd in lage loonsectoren en in het arbeidersstatuut en hebben een lager gemiddeld dagloon. Jongeren en nieuwe Belgen doen het enigszins beter dan hun oudere en niet-Belgische herkomstgenoten.

De vraag blijft of een naturalisatie resulteert in een meer gunstige arbeidsmarktpositie? Uit het voorgaande blijkt immers dat Belgen met Marokkaanse en Turkse roots in hoge loonklassen en -sectoren amper aan hun trekken komen (met uitzondering van de jongeren), terwijl niet-Belgen van Noord- en West-Europese afkomst er oververtegenwoordigd zijn. Blijkbaar blijft de toegang tot bepaalde sectoren en statuten voor bepaalde groepen ontzegd en zijn er dus nog andere factoren in het spel. Als we uitgaan van de evenredige deelname (Pact van Vilvoorde) zal dringend moeten gewerkt worden aan het ontsluiten van die sectoren en statuten.

Bibliografie

Martens A., Ouali N., Van de maele M., Vertommen S. & Dryon P. (2005). *Etnische discriminatie op de arbeidsmarkt in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest*. Onderzoek in het kader van het Sociaal Pact voor de Werkgelegenheid van de Brusselaars. Brussel/Leuven: ULB/KU Leuven, Institut de Sociologie/Departement Sociologie, Centre de sociologie du Travail, de l'emploi et de la formation/Afdeling Arbeids- en Organisationsociologie.

Pact van Vilvoorde, 3 december 2002.

Sels, L. & Overlaet, B. (1999). *Lonen in Vlaanderen, wat verdient u en wie verdient meer?* Leuven.

- Tratsaert, K. (2004). Nieuwe Belgen in loondienst in Vlaanderen: gewogen en minder vreemd bevonden? In Steunpunt WAV-SSA, *Reeks de arbeidsmarkt in Vlaanderen, Jaarboek, editie 2004*. Leuven.
- Verhoeven, H. (2000). *De vreemde eend in de bijt, arbeidsmarkt en diversiteit*. WAV-dossier. Leuven.
- Vertommen, S. & Martens, A. (2005). *Allochtone werknemers op lokale arbeidsmarkten* (workingpaper). Leuven: Katholieke Universiteit Leuven, CESO.

Cijferbijlage: www.steunpuntwav.be, publicaties
Methodologie: www.steunpuntwav.be, publicaties